

Välikysymys VK 3/2024 vp

Kim Berg sd ym.

Välikysymys sairaaloiden alasajosta

Eduskunnalle

Taloustutkimuksen tuoreen kyselyn mukaan kansalaiset arvostavat kunnissa ja hyvinvointialueilla tehtävää työtä ja haluavat taata niiden lakisääteisille palveluille riittävän rahoituksen. Yhdeksän kymmenestä suomalaisesta katsoo, että kunnissa ja hyvinvointialueilla tuotetut palvelut ovat toimivan arjen kannalta tärkeitä tai erittäin tärkeitä. Lähes yhtä monen mielestä valtion tulee varmistaa kunnille ja hyvinvointialueille riittävä rahoitus lakisääteisten palvelujen tuottamiseen.

Hallituksella on toisenlaiset arvot. Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa on linjattu valtiontalouden sopeutuksesta kohdistamalla sote-menojen kasvuun 1,4 miljardin euron leikkaukset. Hallitusohjelmassa linjattujen säästöjen lisäksi soteen on väläytetty lisäsäästöjä huhtikuun puolivälin kehysriihessä. Jo tällä hetkellä hallitus pakottaa alueet leikkaamaan sote-palveluista ja vaarantaa näin palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta. Hallituksen joustamattomuus kustannusten ennakoinnissa kasvuun vastaamisessa ja sote-rahoitusleikkauksilla uhkaaminen pakottavat hyvinvointialueet karsimaan paniikinomaisesti sote-lähipalvelua.

Osana leikkauksia erikoissairaanhoidon kansallisesta kokonaisuudesta sekä palvelurakenteesta tavoitellaan vuodesta 2027 alkaen vuosittaisia sadan miljoonan euron säästöjä. Kokonaisuuden valmistelua varten asetettiin STM:ssä sairaaloiden ja ympärivuorokautisten päivystysten työnjakoa selvittämään työryhmä, joka julkisti selvityksensä tammikuussa. Työryhmän esityksen mukaan keskussairaalerkkoa karsittaisiin vain 5–8 keskussairaalaan. Esitys tarkoittaisi usealla hyvinvointialueella keskussairaalan muuttumista akuuttisairaalaksi, jossa ei olisi enää tehohoittoa, ympärivuorokautista leikkausvalmiutta tai synnytyksiä. Puolet Suomen synnytysyksiköistä suljettaisiin. Keskussairaaloiden toiminta uhkasi päättyä Hämeenlinnassa, Kotkassa, Mikkelissä, Savonlinnassa, Kokkolassa, Kajaanissa ja Kemissä. Mikäli keskussairaaloita olisi vain viisi, ajautuisivat supistamisvaaraan myös Lappeenrannan, Joensuun, Vaasan tai Rovaniemen keskussairaalat. Suunnitelmiin sisältyy myös merkittävä ympärivuorokautisten yhteispäivystysten tai perustason päivystysten sulkeminen. Tällaisia päivystyksiä on Porvoossa, Lohjalla, Raaseporissa, Hyvinkäällä, Salossa, Valkeakoskella, Kouvolassa, Varkaudessa, Iisalmessa, Jämsässä, Pietarsaareissa, Raahessa, Oulaisissa, Ivalossa ja Kuusamossa.

Hallitus on luvannut hyvinvointialueille työrauhan, mutta työryhmän työn päättymisen jälkeen työrauhasta ei ole jälkeäkään. Sairaalerkkoselvitys sanoo yhtä, mutta hallitus väittää toista. Sosiaali- ja terveysministeriössä vastuuministeri Juuso on sanoutunut irti tilatusta selvityksestä. Kuitenkin STM:ssä valmistellaan hallituksen esitystä sairaaloiden ja päivystysten roolista ja palveluverkosta em. selvitystä hyödyntäen, ja lakimuutokset on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä. Ministeri totesi kyselytunnilla 4.4.2024, että on "myöskin muita vaihtoehtoja tapetilla, mutta

Välikysymys VK 3/2024 vp

mitään päätöksiä tai poliittisia linjauksia ei ole vielä tehty. Edelleenkin katsomme eri vaikutusarvioita ja tarkastelemme erilaisia vaihtoehtoja."

Sairaalapalveluiden karsimisen vaikutuksista on tehtävä kokonaisarvio. Kattava ja palveleva sairaalaverkko on keskeinen turvallisuustekijä, alueellisen tasa-arvon takaaja ja elinvoiman turvaaja. Sairaaloiden tehtävien karsiminen vaikuttaa merkittävästi myös sairaalalle jääviin tehtäviin ja alueen sote-alan ammattilaisia kouluttavien oppilaitosten toimintaedellytyksiin. Synnytysten keskittäminen voi heikentää ilman synnytysairaalaan jäävän alueen kuntien houkuttelevuutta perheen perustamisessa olevien ja lapsiperheiden näkökulmasta. Ympäri vuorokautiset yhteispäivystykset ovat tärkeä osa potilasturvallisuutta ja alueellisesti ihmisille tärkeitä palveluita. Päivystystoiminnan keskittäminen uhkaa heikentää ihmisten palveluihin pääsyä, pahentaa ruuhkia, vaikeuttaa ammattilaisten rekrytointia ja siten syventää henkilöstöpulaa ja heikentää hoidon laatua. On välttämätöntä, että sairaalaverkon tulevaisuudesta käydään avoin keskustelu, johon kansalaiset voivat ottaa kantaa. Palveluverkon silmitön karsiminen aiheuttaa ymmärrettävää huolta myös sote-henkilöstössä. Nyt tulisi eri tavoin turvata sote-alan pito- ja vetovoima sen sijaan, että aiheutetaan epävarmuutta työpaikkojen pysyvyydestä ja työolosuhteista ja heikennetään työhyvinvointia.

Hallitus ei ole liikahantanut tuumaakaan hyvinvointialueiden alijäämien helpottamiseksi. Hallituksen sairaalaverkkoa voimakkaasti karsiva sekä hyvinvointialueita taloudellisesti kurjistava politiikka johtaa julkisten sote-palveluiden rapautumiseen. Oppositioista olemme esittäneet muun muassa, että hallitus luopuisi rajuista rahoitusleikkauksista, pidentäisi hyvinvointialueiden alijäämän kattamisaikaa ja myöntäisi osan ensi vuodelle tulevasta jälkirahoituksesta jo tänä vuonna, siirtäisi matkakustannusten rahoituksen Kelalta hyvinvointialueille ja suitsisi vuokratyövoiman käyttämistä. Hallitukselle mikään ehdotus ei ole käynyt. Vastuuta on vyörytetty hyvinvointialueille antamatta niille käytännössä mitään mahdollisuutta toimia toisin.

Eduskunnan käsittelyssä on myös esitys valtiovarainministeriön ohjauksen vahvistamisesta yli sosiaali- ja terveysministeriön, jolle kuuluu sisältöjen ohjaaminen. Lakiluonnoksen lausuntokierroksella asiantuntijat ovat varoittaneet, että finanssipoliittiset tavoitteet voivat saada määrävän roolin soten ohjauksessa. Näin ei saa olla, vaan perustuslain turvaamat sosiaali- ja terveydenhuollon riittävät palvelut on turvattava kansalaisille. Hyvinvointialueille tulee antaa rauha itse päättää alueensa palvelurakenteesta saamansa rahoituksen puitteissa.

Edellä olevan perusteella ja Suomen perustuslain 43 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan välikysymyksen:

Aikooko hallitus säätää keskussairaaloiden vähentämisestä,

aikooko hallitus säätää ympärivuorokautisen päivystyksen sulkemisista,

aikooko hallitus lakkauttaa poikkeusluvilla toimivat päivystykset lupien päättyessä,

aikooko hallitus kiristää säädöksiä synnytysairaaloiden osalta,

Välikysymys VK 3/2024 vp

mihin laskelmiin hallituksen suunnittelemat säästöt sairaaloiden ja päivystysten kokonaisuuden osalta perustuvat,

aikooko hallitus tehdä ja julkaista kokonaisvaikutusarviot sairaaloiden tehtävien rajoittamisesta huomioiden vaikutukset myös alueiden elinvoimaan ja

miten hallitus aikoo turvata perustuslain takaamien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden saatavuuden ja saavutettavuuden kaikkien hyvinvointialueiden asukkaille koko maassa?

Välikysymys VK 3/2024 vp

Helsingissä 11.4.2024

Kim Berg sd
Tytti Tuppurainen sd
Antti Lindtman sd
Lauri Lyly sd
Aki Lindén sd
Joonas Räsänen sd
Matias Mäkynen sd
Elisa Gebhard sd
Tuula Väättäinen sd
Ilmari Nurminen sd
Pia Viitanen sd
Niina Malm sd
Eemeli Peltonen sd
Johan Kvarnström sd
Paula Werning sd
Mika Kari sd
Tuula Haatainen sd
Krista Kiuru sd
Ville Merinen sd
Suna Kymäläinen sd
Eeva-Johanna Eloranta sd
Anna-Kristiina Mikkonen sd
Maria Guzenina sd
Johannes Koskinen sd
Piritta Rantanen sd
Timo Suhonen sd
Saku Nikkanen sd
Helena Marttila sd
Pinja Perholehto sd
Harry Harkimo liik
Johanna Ojala-Niemelä sd
Pekka Aittakumpu kesk
Hannu Hoskonen kesk
Antti Kaikkonen kesk
Eeva Kalli kesk
Vesa Kallio kesk
Anne Kalmari kesk
Hilkka Kemppi kesk
Tuomas Kettunen kesk
Hanna Kosonen kesk
Katri Kulmuni kesk
Antti Kurvinen kesk
Mika Lintilä kesk
Markus Lohi kesk

Välikysymys VK 3/2024 vp

Hanna-Leena Mattila kesk
Timo Mehtälä kesk
Olga Oinas-Panuma kesk
Jouni Ovaska kesk
Hanna Räsänen kesk
Annika Saarikko kesk
Mikko Savola kesk
Eerikki Viljanen kesk
Fatim Diarra vihr
Tiina Elo vihr
Bella Forsgrén vihr
Pekka Haavisto vihr
Atte Harjanne vihr
Hanna Holopainen vihr
Inka Hopsu vihr
Saara Hyrkkö vihr
Krista Mikkonen vihr
Maria Ohisalo vihr
Jenni Pitko vihr
Oras Tynkkynen vihr
Sofia Virta vihr
Li Andersson vas
Timo Furuholm vas
Veronika Honkasalo vas
Mai Kivelä vas
Anna Kontula vas
Minja Koskela vas
Merja Kyllönen vas
Laura Meriluoto vas
Aino-Kaisa Pekonen vas
Jussi Saramo vas